

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

1 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

Lausuntopyyntönnö 19.10.2018, LVM/1139/03/2018

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanosta liikennealalla ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa liikennealalla.

Hallituksen esitysluonnos on ollut aikaisemmin lausuttavana kahden erillisen hallituksen esityksen yhteydessä (HE 14/2018 vp ja HE 45/2018 vp). Aikataulumuutoksen vuoksi maakuntauudistusta koskevat kirjaukset liikennealan osalta poistettiin edellä mainituista esityksistä ja päädyttiin laatimaan erillinen esitys maakuntauudistuksen liikennealan tehtäviä, henkilö- ja omaisuussiiroja koskevista lakimuutoksista.

Esitys liittyy eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 15/2017 vp). Ehdotetuilla laeilla toteutettaisiin maakuntalaissa tarkoitettujen liikennettä koskevien tehtävien, henkilöstön ja omaisuuden siirto valtiolta maakunnille sekä eräiden tehtävien ja henkilöstön siirrot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista Väylävirastoon ja Liikenteenohjausyhtiöön.

Tausta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset lakkaavat vuoden 2020 lopussa ja maakunnat aloittavat toimintansa vuoden 2021 alussa. Pääosa ELY-keskusten liikennevastuualueiden tehtävistä siirtyy maakuntien hoidettavaksi. Esitykseen sisältyvissä liitelaeissa toteutetaan tästä johtuvat toimivallan siirrot, erityisesti tienpito, liikennejärjestelmäsuunnittelu sekä julkisen henkilöliikenteen järjestäminen. Ehdotetuilla laeilla siirrettäisiin lisäksi valtakunnallisesti keskitettyjä tehtäviä Väylävirastoon, ja täsmennettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston ja Väyläviraston tehtäviä liikennejärjestelmäsuunnittelussa. Esitykseen sisältyvien palveluiden ja tehtävien järjestämisvastuu siirtyisi maakunnille vuoden 2021 alusta. Myös ehdotetut valtionhallinnon organisaatiomuutokset koskien Valtion lupa- ja valvontaviraston perustamista toteutettaisiin vuoden 2021 alusta.

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

2 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

Maakunnat hoitaisivat jatkossa tienpidon tehtäviä enintään yhdeksällä tienpitoalueella valtion kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti. Väylävirasto toimisi edelleen tienpitäjänä ja vastaisi maantieverkon omistajan tehtävistä. Maakunnissa hoidettavien tienpidon tehtävien rahoitus järjestettäisiin erillisrahoituksena.

Suurin osa esityksen liitelaista on sisällytetty keväällä 2018 eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen laiksi maantielain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 45/2018 vp). Maakuntauudistuksen aikataulu-
muutoksen vuoksi eduskunta hylkäsi ne liitelait, jotka koskivat maakuntauudistusta, mutta muilta osin hyväksyi muutosehdotukset. Tässä esityksessä hylätyt lakiehdotukset tuodaan osaksi muutettuna uudelleen käsiteltäväksi. Sen lisäksi esitykseen on sisällytetty liikenne- ja viestintäministeriön virastouudistusta koskevat muutokset ja lakiehdotukset tieliikennelain ja yksityistielain muuttamisesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on maakuntauudistuksen täytäntöön paneminen maakuntalakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 14–15 kohtaan ja 2 momentin 1 kohtaan sisältyvien tehtävänälojen osalta. Esityksen tavoitteena on toteuttaa näiden tehtävien siirrot, tarvittavat henkilöstö- ja omaisuussiirrot ELY-keskusten liikennevastuualueilta maakuntiin sekä tehdä muut tienpidon ja liikenteen toimijakentän muuttumisen vuoksi tarpeelliset muutokset. Lisäksi esitykseen sisältyy tehtävä- ja henkilöstösiirtoja ELY-keskuksista valtiolle (Väylävirastoon sekä Liikenteenohjausyhtiöön/Traffic Management Finland Oy).

Esityksen tavoitteena on myös varmistaa maantieverkon valtakunnallinen yhtenäisyys sekä maanteiden riittävä palvelutaso joka puolella maata. Keskeisiä tavoitteita tähän liittyen ovat myös tienpidon laadun varmistaminen ja valvonnan parantaminen. Esityksen tavoitteena on osaltaan turvata tienpidon rahoituksen riittävyys uudessa tienpidon järjestämismallissa.

Pohjois-Karjalan MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

3 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

Yleiset huomiot esityksestä

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee tärkeänä maakuntaudistuksen täytäntöönpanon ja liikennetehtävien siirtämisen maakuntien hoidettavaksi. Esityksen tavoitteiden mukaiset tehtävien siirrot sekä tarvittavat henkilöstö- ja omaisuussirrot ELY-keskusten liikennevastuualueilta maakuntiin ovat perusteltuja ja tarpeellisia. Monialaisten maakuntien perustaminen mahdollistaa nykyistä paremmin liikennetehtävien yhdistämisen muun muassa maakunnan strategiseen suunnitteluun, alueidenkäyttöön, elinvoiman vahvistamiseen, varautumiseen ja sote-kuljetuksiin.

Kaikissa liikennetehtävissä on huomioitava maakuntien aito itsehallinto, jolloin maakunnat voivat aidosti itse vaikuttaa tehtävien tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen ja sen resursointiin. Tästä syystä on myös tärkeää, että liikenteen rahoitus kulkee jokaisen maakunnan kautta.

Esityksen mukaan maakunnat hoitaisivat jatkossa tienpidon tehtäviä enintään yhdeksällä tienpitoalueella valtion kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti. Väylävirasto toimisi edelleen tienpitäjänä ja vastaisi maantieverkon omistajan tehtävistä. Maakunnissa hoidettavien tienpidon tehtävien rahoitus järjestettäisiin erillisrahoituksena, jonka käyttöä maakunnissa ohjattaisiin tienpitoalueen ja tienpitäjän välillä tehtävän tienpidon sopimuksen mukaisesti. Sopimus voi sisältää jokaista tienpitoalueen maakuntaa koskevan erillisen osan.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että tienpidon sopimukseen sisällytetään jokaista maakuntaa koskeva erillinen osa tilanteessa, jossa tienpitoalueen muodostaa useampi maakunta yhdessä.

Maakuntalakiehdotuksen 6 §:ssä määriteltyjen tehtävänalojen mukaisesti muita jokaisen 18 maakunnan liikennetehtäviä olisi lisäksi toimivaltaisena viranomaisena toimiminen julkisissa henkilöliikenneasioissa vastaten maakunnan julkisen henkilöliikenteen suunnittelusta ja järjestämisestä alueellaan yhteistyössä maakunnan kuntien ja kaupunkien kanssa. Julkisen henkilöliikenne koskisi maakuntalakiehdotuksen mukaan tieliikennettä, rautatieliikennettä, lentoliikennettä sekä Merenkurkun liikennettä. Tieliikennettä koskevat julkisen henkilöliikenteen järjestämistehtävät ja Merenkurkun laivaliikenteen palveluiden ostoliikenne siirtyisivät ELY-keskuksista maakuntiin, lentoliikenteen ostotehtävät Liikenne- ja viestintävirastosta maakuntiin ja lentopaikkojen valtionavustuksia koskevat tehtävät (koskee

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

4 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

multa kuin Finavia Oy:n kenttiä) liikenne- ja viestintäministeriöstä maakuntiin. Maakuntalaissa mahdollistetaan se, että maakunnat ottavat hoitaakseen julkisen henkilöliikenteen tehtävät, suunnittelun, järjestämisen ja mahdolliset ostopalvelut. Toiminta kuuluisi yleiskatteellisesti rahoitettaviin tehtäviin muilta osin paitsi lentoliikenteen ostot, Merenkurkun liikenne ja valtionavustustehtävät. Tehtävä olisi kuitenkin vapaaehtoinen maakunnille.

Kaupungit ja seudulliset toimijat ovat myös jatkossa toimivaltaisia viranomaisia. Jokaisen maakunnan tehtävänä olisi myös yksityistelden parantamisavustuksista päättäminen, liikkumisen ohjauksen edistäminen sekä saaristoliikenteen suunnittelu ja järjestäminen niissä maakunnissa, joissa kyseistä liikennettä on ja jotka ovat ottaneet tehtävän maakuntastrategiassa hoitaakseen.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tärkeänä, että maakunta voi toimia halutessaan myös toimivaltaisena viranomaisena henkilöliikenneasioissa. Maakuntaliitto näkee myös riskinä sen, että tehtävä on maakunnille vapaaehtoinen ja toiminta kuuluisi yleiskatteellisesti rahoitettaviin tehtäviin. Mikäli maakunta ei ottaisi henkilöliikennetehtäviä hoitaakseen, niin käytännössä henkilöliikennetehtävät jäisivät maakunnan kuntien hoidettavaksi. Lisäksi rahoituksen siirtyminen yleiskatteelliseksi saattaa johtaa tilanteeseen, jossa julkisen henkilöliikenteen rahoitus ja julkisen liikenteen palvelutaso eri maakunnissa tulevat vaihtelevaan suuresti.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että jatkossa annettaisiin suositus maakunnan julkiseen henkilöliikenteeseen ohjattavasta minimitasosta, mutta tämä jätettäisiin maakunnan harkintaan.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee tärkeänä, että henkilökuljetusten koostamista maakuntiin jatketaan mahdollisimman pikaisesti myös ns. Kela-kuljetusten osalta. Sote-kuljetusten ja muiden henkilökuljetusten kokoaminen maakuntiin sekä uudenlaisten yhteistyömallien mahdollistaminen kuntien järjestämän henkilökuljetusten kanssa voisi tuoda merkittäviä taloudellisia ja synergiaetuja. Asukkaiden osallisuus mahdollistuisi myös paremmin, mikäli he voivat suunnitella matkansa kuten terveydenhoitomatkansa ja asiointinsa samalla kertaa. Esim. nyt potilas käy Kela-kyydillä terveyskeskuksessa ja toinen kyyti (SHL tai VPL-lakien mukaan) vie toisena aikana kauppaan.

Pohjois-Karjalan MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

5 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

Yleisperustelut

Maakuntauudistuksen johdosta vastuu tienpidosta siirtyy maakuntiin siten kuin liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa tarkemmin säädetään. Maakuntauudistuksessa tienpidon rahoitus on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan talousarvionmomentin erillisrahoitusta, mikä edistää valtakunnallisesti yhtenäistä tienpidon palvelutasoa sekä valtion väyläomaisuuden hallintaa. Maakunnat eivät voi käyttää yleiskatteellista rahoitusta tienpitoon.

Varsinaisesta lakiluonnoksesta tällaista yksiselitteistä kieltoa ei kuitenkaan löydy. **Pohjois-Karjalan maakuntaliiton** mielestä itsehallinnollisella maakunnalla tulee olemaan muitakin tuloja kuin valtion rahoitus, eikä maakuntia tule estää käyttämästä näitä varoja esim. alueen elinkeinoelämää palvelevien liikennejärjestelyjen rakentamiseen. Tälläkin hetkellä esimerkiksi kunnat ja yksityiset yritykset osallistuvat liikennehankkeiden rahoitukseen valtion väyläverkolla.

Esitystä tulisi korjata niin, että maakunnalle annettaisiin suositus minimitasosta, jonka maakunta ohjaa tienpitoon mutta maakunnalla olisi itsehallinnon mukaisesti mahdollisuus käyttää harkinnan mukaisesti yleiskatteellista rahoitusta myös esitystä enemmän maakunnan tienpitoon.

Yksityiskohtaiset perustelut

Lakiehdotukset

Huomiomme lakiin liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamisesta

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää erittäin hyvänä, että liikennejärjestelmäsuunnittelun asemaa vahvistetaan lainsäädännöllä. Erityisen hyvänä pidämme, että saadaan koko maata koskeva pitkän aikavälin liikennejärjestelmäsuunnitelma, jossa huomioidaan myös alueiden tarpeet käyttämällä lähtöaineistona myös maakunnallisia liikennejärjestelmäsuunnitelmia.

Vaikka laissa ei säädetäkään kunnissa ja kaupungeissa tehtävästä liikennejärjestelmäsuunnittelusta, niin pidämme hyvänä sitä, että lakiehdotuksessa 15 c § Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma todetaan, että maakunnan valmisteltava maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

6 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

yhteistyössä valtion liikennehallinnon, alueen kuntien, muiden maakuntien sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa, joiden toimialaan liikennejärjestelmäsuunnitelma voi olennaisesti liittyä.

Esityksen 15 §:n mukaan Maakuntien on sovittava niille tämän lain mukaan kuuluvien tienpidon tehtävien hoitamisesta yhteistoiminnassa enintään yhdeksällä tienpitoalueella maakuntalain (HE 15 /2017) 8 luvussa säädettyllä tavalla. Yhteistyösopimuksessa on sovittava tienpidon tehtävien järjestämisestä sekä tienpitoalueen maakuntien toimivallan ja vastuiden jakautumisesta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton mielestä lähtökohtana tulisi maakuntalain hengen mukaisesti olla, että jokainen maakunta vastaa alueellisen tienpidon ohjauksesta ja tienpidon rahoituksen suunnittelusta, tienpidon ja liikenteen suunnitelman laadinnasta ja tienpidon sopimuksen valmistelusta. Ylimaakunnallinen yhteistyö tienpidossa on nähdäksemme välttämätöntä jo resurssien tehokkaan käytön vuoksi. **Maakunnille tulee kuitenkin antaa vapaus sopia keskenään yhteistyöalueista ja maakuntien välisestä yhteistyöstä. Maakuntien yhteistyöstä ei tule säätää esitetyn yksityiskohtaisesti maantielaila vaan jättää yhteistyö maakuntien aidosti yhdessä sovittavaksi asiaksi.**

Lakiesitykseen on kirjattu niin sanottu perälautapykälä 15 j-h §, jossa todetaan, että jos maakunnat eivät pääse 15 f §:ssä tarkoitettuun sopimukseen tai 15 g §:n 3 momentissa tarkoitetuissa neuvotteluissa ei päästä yhteisymmärrykseen, valtioneuvosto tekee liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä päätöksen tienpidon tehtävien hoitamisesta maakuntien yhteistoiminnassa.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto näkee, että niin sanottu perälautamalli, jossa valtioneuvostolle annetaan viimekädessä oikeus päättää maakuntien välisestä yhteistyöstä, on periaatteessa perusteltua muun muassa tienpidon jatkuvuuden turvaamiseksi siirtymävaiheessa. Maakuntaliitto on kuitenkin huolissaan siitä, että lakiluonnoksen mukaan Väylävirasto ja Liikenne- ja viestintäministeriö tulevat käytännössä määrittelemään maakuntien yhteistyöalueet, niiden rajat ja yhteistyöalueella hoidettavat tehtävät, sekä myös niin sanottu maakuntalainlain 48 §:n tarkoittaman vastuumaakunnan.

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

7 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton mielestä maakunnille tulee antaa maakuntalain hengen mukaisesti aito mahdollisuus sopia yhteistyöalueista ja niiden rajoista sekä yhteistyöalueella hoidettavista tehtävistä. Yhteistyöalueiden tulee olla myös joustavia ja liikennejärjestelmän eri alueilla esimerkiksi vesi- ja raideliikenteessä luontaiset yhteistyöalueet voivat hyvinkin olla eri alueet kuin tieliikenteessä.

Lakiesityksen 15 g §:n määräaika tienpitoalueesta sopiminen helmikuun loppuun 2020 voi osoittautua liian kireäksi, jos maakuntavaaleja päätetään siirtää syksyyn 2019. Tällöin maakuntavaltuustolle ei jäisi riittävää aikaa käsitellä yhteistyösopimusta.

Huomiomme lakiin Väylävirastosta annetun lain muuttamisesta

Lain 6 §:ssä todetaan, että: Väylävirasto voi sopia maakunnan kanssa tienpidon lupatehtävien siirtämisestä asianomaiselle maakunnalle tai tienpitoalueelle, jos lupa-asia koskee:

- 1) työskentelyä tiealueella;
- 2) tiealueen tai sillä olevien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden käyttämisestä muihin kuin maantietarkoituksiin;
- 3) liittymälupia;
- 4) tienvarsimainonnan lupia;
- 5) myyntitoimintaa maantien varrella; tai
- 6) kelinrikkoajan poikkeuslupaa maanteille.

Väylävirasto voi antaa maakunnalle hoidettavaksi tai ottaa maakunnalta hoidettavakseen julkisia tehtäviä siten kuin ajoneuvojen siirtämisestä annettussa laissa (828/2008) säädetään.

Siirtoa mahdollisuutta on perusteltu seuraavasti: "Momentissa luetellut lupatehtävät ovat luonteeltaan teknisiä ja alueellisia, eikä niihin liity merkittävää julkisen vallan käyttöä. Sen vuoksi on perusteltua, että Väylävirasto voi tarvittaessa antaa tämän tehtävän maakunnalle."

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton mielestä Väyläviraston ja maakunnan tehtävien sopimus pohjaisesta siirtämisestä pitää saada mukaan näiden lupatehtävien lisäksi myös palvelukohteiden opasteluvat. Maakuntaliitto

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
liikennekaari(at)lvm.fi

Lausunto
Jyrki Suorsa/MW

8 (8)
156/04.00.00.00/2018

14.11.2018

esittää myös, että osa tehtävistä kuten tienvarsimainonnan luvat ja myyntitoiminta maanteiden varrelle ovat luonteeltaan sellaisia, että ne voitaisiin suoraan siirtää maakunnille.

Muut huomiot

Pohjois-Karjalan maakuntaliitolla ei ole muuta huomioitavaa lakiluonnokseen tässä vaiheessa.

POHJOIS-KARJALAN MAAKUNTALIITTO

Eira Varis
vs. kehittämisjohtaja

Jyrki Suorsa
liikenneasiantuntija